

Pripremio: Daniel Brkan

Uzdržavanje djece

UZDRŽAVANJE MALOLJETNOG DJETETA

Primjer pitanja: 1. Imaju li roditelji koji su lišeni roditeljskog prava obvezu uzdržavanja maloljetnog djeteta?

Roditelji su dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete, neovisno o tome živi li dijete s njima ili ne, te neovisno o činjenici jesu li roditelji lišeni prava na roditeljsku skrb ili im je ona ograničena (175. st. 2. Obiteljskog zakona, dalje: ObZ).

Primjer pitanja: 2. Ima li roditelji koji je nezaposlen obvezu uzdržavanja maloljetnog djeteta?

Radno sposoban roditelj ne može se osloboditi dužnosti uzdržavanja maloljetnog djeteta. Iznos obveze uzdržavanja određuje se prema mogućnostima stvarne zarade, a ne isključivo prema ostvarenoj zaradi.

UZDRŽAVANJE PUNOLJETNOG DJETETA

Roditelji su dužni uzdržavati punoljetno dijete koje se školuje, bez obzira radi li se o srednjoškolskom obrazovanju ili školovanju na sveučilišnom ili stručnom studiju, pod uvjetom da dijete redovito i uredno ispunjava svoje obveze najdulje do navršene dvadeset šeste godine života djeteta.

Primjer pitanja: 1. Što se podrazumijeva pod pojmom redovitog školovanja?

Ovdje treba naglasiti kako je o tome što predstavlja redovno školovanje punoljetnog djeteta ovaj sud već izrazio shvaćanje u brojnim odlukama. Tako je u odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-215/09 od 15. srpnja 2009. (pozivom na raniju odluku broj Rev-228/03 i druge) navedeno da „(...) redovito školovanje znači redovito ispunjavanje obveza tj. polaganja ispita, upisivanja godine, pa makar i djelomično, polaganje kolokvija, pristupanje predavanjima i sl., pa makar se radilo o izvanrednom studiju(...)“. Stoga je pravilan zaključak nižestupanskih sudova o tome da tužitelj nije ispunio pretpostavke za traženje uzdržavanja za vrijeme trajanja studija koji zaključak je u skladu i sa ranije citiranim pravnim shvaćanjem ovog suda. [Rev 4648/2019-2 // Vrhovni sud RH, 09.06.2021.](#)

Po ustaljenoj sudskoj praksi smatra se da učenik, odnosno student, redovito i uredno ispunjava svoje obveze i kad zbog opravdanih razloga (trudnoće, bolesti i sličnih razloga) nije uspio ispuniti obveze tekuće školske, odnosno akademske godine.

Primjer pitanja: 2. Dijete je završilo školovanje, a ne može se zaposliti. Do kada postoji obveza uzdržavanja?

Punoljetno dijete koje je završilo obrazovanje, a ne može se zaposliti, roditelji su dužni uzdržavati godinu dana nakon prestanka obrazovanja ako dijete nije navršilo dvadeset šest godina. Obveza uzdržavanja prestat će i prije isteka godine dana od prestanka obrazovanja u trenutku kad dijete navrší dvadeset šest godina.

Primjer pitanja: 3. Mora li dijete dostaviti roditelju-obvezniku uzdržavanja dokaz o redovitom školovanju?

Roditelj djeteta ima pravo od djeteta, nadležnih tijela i pravnih osoba tražiti podatke o djetetovu obrazovanju, odnosno zaposlenju.

Punoljetno dijete koje prima uzdržavanje radi obrazovanja dužno je obavijestiti roditelje o redovitom ispunjavanju obveza najkasnije do 1. studenoga za svaku školsku, odnosno akademsku godinu.

Obrazovna ustanova je dužna, temeljem članka 290. stavak 5. Obiteljskog zakona, dati roditelju punoljetnog djeteta podatke o djetetovom obrazovanju.

OSTVARIVANJE UZDRŽAVANJA

Primjer pitanja: 1. Na koji se način može ostvariti pravo na uzdržavanje?

***Planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi** u slučaju razvoda ili prekida izvanbračne zajednice roditelja maloljetnog djeteta pod uvjetom da roditelji mogu postići **sporazum o planu roditeljske skrbi**.*

*Ako roditelji ne mogu postići sporazum o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi nad maloljetnim djetetom **sud će po službenoj dužnosti odlukom kojom se brak razvodi ujedno odlučiti o uzdržavanju djeteta**,*

*Postoji i mogućnost pokretanja posebnog izvanparničnog ili parničnog postupka u svrhu određivanja uzdržavanja. U **izvanparničnom** postupku iznos uzdržavanja će se odrediti ako ne postoji spor u vezi s potrebama djeteta ili mogućnostima obveznika uzdržavanja. Postupak se pokreće prijedlogom, a u prijedlogu se mora naznačiti iznos uzdržavanja čije određivanje se predlaže. Iznos uzdržavanja mora biti u skladu s tablicom o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta sukladno odluci koju donosi ministar nadležan za socijalnu skrb temeljem članka 314. stavka 4. ObZ-a.*

*U slučaju spora o potrebama djeteta ili mogućnostima obveznika uzdržavanja, kao i u slučaju kad se postupak pokreće protiv bake i djeda ili maćehe ili očuha o uzdržavanju odlučuje sud u **parničnom postupku** u skladu s odredbama članaka 423. do 432. ObZ-a. Postupak se u tom slučaju pokreće tužbom mjesno nadležnom sudu. U postupku radi uzdržavanja djeteta sud nije vezan zahtjevima stranaka, a sporazum stranaka uzet će se u obzir ako je u skladu s dobrobiti djeteta, te će dopustiti sklapanje sudske nagodbe.*

Primjeri pitanja: 2. Na koji način se utvrđuju visina iznosa uzdržavanja?

***Ukupne materijalne potrebe djeteta** pravni su standard čija je svrha utvrditi visinu uzdržavanja. Prema čl. 311. st. 1. i 2. ObZ ukupne materijalne potrebe djeteta koje sud utvrđuje u parničnom postupku odnose se na troškove stanovanja, prehrane, odijevanja, higijene, odgoja, obrazovanja, skrbi o djetetovu zdravlju i druge slične troškove djeteta. Kako propisuje odredba čl. 231. st. 3. ObZ, ukupne materijalne potrebe djeteta određuju se prema životnom standardu roditelja koji ima obvezu plaćanja uzdržavanja. Dakle, odlučan je životni standard tuženika jer on ima obvezu plaćanja uzdržavanja. Ako je njegov standard viši, onda su i potrebe djeteta više, ako je niži, onda su i potrebe djeteta niže. Ukupne materijalne potrebe djeteta uvijek odgovaraju iznosu uzdržavanja, ne dijeli se između roditelja s kojim dijete živi i onog s kojim ne živi ali je obveznik plaćanja uzdržavanja. Jer, kako propisuje čl. 310. st. 1. ObZ, roditelj s kojim dijete stanuje svoj udio u obvezi uzdržavanja djeteta ispunjava kroz svakodnevnu skrb o djetetu, a roditelj koji ne stanuje s djetetom obvezu uzdržavanja djeteta ispunjava*

zadovoljavanjem materijalnih potreba djeteta u obliku novčanog uzdržavanja. **Gž Ob-83/2021-2/ / Županijski sud u Zagrebu, 21.04.2021.**

U parnici u kojoj mal. dijete traži isplatu naknade za uskraćeno uzdržavanje u smislu odredbe članka 289. ObZ-a **potrebe mal. djeteta utvrđuju prema razdoblju za koje se uzdržavanje traži**, odnosno u kojem je uzdržavanje uskraćeno, **dok se ukupne mogućnosti roditelja kao obveznika uzdržavanja utvrđuju prema okolnostima koje postoje u vrijeme kad se uzdržavanje određuje**, kako to čl. 313. st. 1. ObZ izrijekom propisuje, što znači u vrijeme zaključenja glavne rasprave.

Retroaktivnost u primjeni prava je iznimka koju zakon mora izrijekom propisati, što je ObZ/15 i propisao u slučaju uskraćenog uzdržavanja mal. djeteta. Međutim, u pravnoj regulativi tog instituta, ObZ/15 je propisao izrijekom retroaktivnost u vezi s utvrđivanjem pravno relevantnih činjenica koje se tiču potreba djeteta jer ih je u članku 314. vezao uz dob djeteta. Za razliku od ObZ/14, ObZ/15, koji se primjenjuje u konkretnom slučaju, nije propisao retroaktivnost u pogledu utvrđivanja činjenica koje se tiču mogućnosti roditelja obveznika uzdržavanja, već je u tom pogledu zadržao opće procesno pravilo glede utvrđivanja činjenica, a to je da se pravno odlučne činjenice utvrđuju prema trenutku do kada su stranke imale mogućnost iznositi činjenice i predlagati dokaze u postupku ili prema trenutku do kojeg je sud mogao koristiti svoja inkvizitorska ovlaštenja u statusnim i obiteljskim stvarima, a prema kojima se pravno odlučne činjenice utvrđuju prema okolnostima koje su postojale u vrijeme zaključenja glavne rasprave. **Gž Ob-289/2019-2/ / Županijski sud u Zagrebu, 30.05.2019.**

Kao orijentir prilikom određivanja uzim se odredba članka 314. Obz koji propisuje da se minimalni iznos potreba maloljetnog djeteta **određuje u postotku od prosječne mjesečne isplaćene neto plaće po zaposlenom** u pravnim osobama Republike Hrvatske za proteklu godinu, i to:

1. za dijete do 6 godina, 17% prosječne plaće
2. za dijete od 7 do 12 godina, 20% prosječne plaće i
3. za dijete od 13 do 18 godina, 22% prosječne plaće.

Ministar nadležan za poslove socijalne skrbi određuje **odlukom jednom godišnje, a najkasnije do 1. travnja tekuće godine tablice o prosječnim potrebama maloljetnog djeteta** u skladu s dobi djeteta, prihodima roditelja obveznika uzdržavanja prema platnim razredima i prosječnim troškovima života u Republici Hrvatskoj.

Prema čl. 314. st. 1. i 2. ObZ, u svezi s čl. I. Odluke o minimalnim novčanim iznosima potrebnim za mjesečno uzdržavanje djeteta ("Narodne novine", broj: 39/20, 30/21, dalje: Odluka/20) minimalni novčani iznosi koji predstavljaju minimum iznosa ukupnih materijalnih potreba za mjesečno uzdržavanje maloljetnog djeteta u R. H. koje je dužan platiti roditelj koji ne stanuje s djetetom, određuju se u postotku od prosječne mjesečne isplaćene neto plaće po zaposlenome u pravnim osobama R. H., koja za razdoblje od siječnja do prosinca 2019. iznosi 6.457 kn, prema Priopćenju Državnog zavoda za statistiku Broj: 9.1./12 od 19. veljače 2020., iznose: -za dijete do 6 godina 17% prosječne plaće 1.098,00 kn -za dijete od 7 do 12 godina 20% prosječne plaće 1.291,00 kn -za dijete od 13 do 18 godina 22% prosječne plaće 1.420,00 kn.

To znači da je za A. S., koji je navršio 16 godina života u času zaključenja glavne rasprave, minimalni iznos uzdržavanja 1.420 kuna, a za A. S., koji je navršio 9 godina života u času zaključenja glavne rasprave, 1.291,00 kuna

Ali po čl. 314. st. 3. ObZ, iznimno od st. 2. ovoga članka, potrebe maloljetnog djeteta za uzdržavanje **mogu se utvrditi u iznosu nižem od zakonskog minimuma, ali ne manje od jedne polovice zakonskog**

a, između ostalog, i ako je obveznik uzdržavanja dužan uzdržavati dvoje ili više djece. U konkretnom slučaju tuženik je dužan uzdržavati dvoje djece, pa je primjereno utvrditi uzdržavanje u nižem iznosu od gore navedenih minimalnih. **Gž Ob-83/2021-2/ / Županijski sud u Zagrebu, 21.04.2021.**

Primjeri drugih pitanja vezanih za ostvarivanje uzdržavanja:

1. Otac djeteta ne priznaje očinstvo i ne pristaje na medicinsko vještačenje radi utvrđivanja očinstva. kako će se utvrditi njegova obveza uzdržavanja maloljetnog djeteta?

*Pravilno su nižestupanjski sudovi primijenili materijalno pravo kada su utvrdili da je tuženik otac mal. tužiteljice jer se na temelju savjesne i brižljive ocjene dokaza, ali i rezultata cjelokupnog postupka, osobito uzimajući u obzir okolnost da tuženik nije došao na izvođenje vještačenja (za koje je tuženik kasnije naveo da mu se ne želi podvrgnuti), ne može zaključiti ništa što bi koristilo tvrdnjama revidenta, naprotiv, osnovano je utvrđeno da je upravo on otac mal. tužiteljice. Prema odredbi iz članka 292. stavak 6. ObZ-a, **ako dokaz medicinskim vještačenjem (sukladno postignućima suvremene znanosti) nije izveden jer se jedna od stranaka nije odazvala pozivu na izvođenje medicinskog vještačenja ili je uskratila izvođenje vještačenja, sud će ocijeniti od kakvog je značaja što stranka nije došla na izvođenje vještačenja ili je uskratila izvođenje vještačenja.** S obzirom da u postupku nije sporno da se tuženi u više navrata nije odazvao pozivima na izvođenje dokaza medicinskim vještačenjem i da ga je naknadno izrijekom uskratio, što se u reviziji ničim ne osporava, uvažavajući sve okolnosti slučaja, nižestupanjski su sudovi, protivno navodima revidenta, utvrđujući da je tuženik otac mal. tužiteljice, uz ostalo, pravilno primijenili i odredbe članka 292.ObZ-a. **Rev-x 39/13-2/ / Vrhovni sud RH, 26.03.2013.***

2. Kada dijete postane punoljetno kome plaćam alimentaciju?

*Kako za sada iz spisa predmeta proizlazi, tuženica je podnijela FINI zahtjev za izravnu naplatu 13. svibnja 2015. (kada je M. M. već bio punoljetan), te zahtjev za opoziv zahtjeva za izravnu naplatu dana 6. lipnja 2019. (kad su i M. i D. M. postali punoljetni), što znači da u to vrijeme tuženica nije mogla postupati koristeći ovlaštenja zakonske zastupnice M. M., odnosno, M. i D. M. Naime, trenutkom punoljetnosti **oni su postali parnično sposobni i prestalo je ovlaštenje tuženice da iste zastupa kao njihova zakonska zastupnica, a time i pravo da se uplaćuju novčana sredstva, temeljem presude, na njezin račun.** **Gž-1536/2020-2/ / Županijski sud u Splitu, 25.08.2021.***

3. Koji je postupak prekida obveze uzdržavanja?

*Sporovi radi prestanka uzdržavanja uređeni su člankom 429. Obiteljskog zakona. Ako je pravo na uzdržavanje utvrđeno pravomoćnom presudom obveznik uzdržavanja može **tužbom** tražiti da se utvrdi prestanak njegove obveze uzdržavanja čim prestanu postojati zakonske pretpostavke za uzdržavanje. U presudi kojom prihvaća tužbeni zahtjev **sud će kao dan prestanka prava na uzdržavanje utvrditi dan podnošenja tužbe ili koji drugi dan nakon tog dana ako nađe da je ona prestala tog dana.** Obveznik uzdržavanja koji je davao uzdržavanje i nakon podnošenja tužbe radi prestanka ili smanjenja iznosa uzdržavanja određenog ovršnom ispravom ima **pravo na povrat vrijednosti neosnovano danog uzdržavanja ako njegova tužba bude prihvaćena.** Obveznik uzdržavanja može zahtjev za povrat vrijednosti danog uzdržavanja istaknuti u posebnoj tužbi.*

4. U postupku prisilne naplata uzdržavanja; da li se naplaćuju samo dospjeli iznosi ili iznosi ubuduće?

U postupku prisilne naplate prvo se naplaćuju troškovi ovrhe, potom dospjeli iznosi uzdržavanja i to prvo zatezne kamate, a potom glavnica, i nakon toga se naplaćuju iznosi uzdržavanja koji dospijevaju ubuduće redosljedom kako dospijevaju.

5. Kako se provodi prisilna naplata uzdržavanja na primanjima obveznika uzdržavanja?

Dvije su mogućnosti. **Putem FINE** podnošenjem FININOG obrasca Zahtjev za izravnu naplatu uz koji treba priložiti ovršnu ispravu ili **putem suda** podnošenjem prijedloga za ovrhu na plaći obveznika uzdržavanja temeljem kojeg sud dostavlja rješenje o ovrsi poslodavcu obveznika uzdržavanja. Na temelju tog rješenja poslodavac je dužan prilikom isplate plaće obvezniku uzdržavanja uskratiti od plaće iznos koji odgovara iznosu uzdržavanja. Ukoliko to propusti učiniti korisnik uzdržavanja može prisilno naplatiti taj iznos od poslodavca. Također, u slučaju promjene poslodavca, prijašnji poslodavac je dužan obavijestiti korisnika uzdržavanja o novom poslodavcu kod kojeg radi obveznik uzdržavanja.

6. Ima li ovrha radi uzdržavanja prednost u odnosu na ovrhu radi prisilne naplate drugih tražbina?

Člankom 527. stavkom 3. Obz je propisano: Ovrha radi ostvarenja tražbine uzdržavanja za dijete provest će se na plaći i drugim stalnim novčanim primanjima te na novčanim sredstvima po računu prije ovrhe radi naplate svih drugih tražbina neovisno o vremenu njihova nastanka.

7. Od kada se plaća smanjeni iznos uzdržavanja?

U slučaju da sud usvoji zahtjev za smanjenje iznosa uzdržavanja, obveznik uzdržavanja plaća smanjeni iznos uzdržavanja **od dana podnošenja tužbe** radi smanjenja iznosa uzdržavanja, pod uvjetom da mu je tužbeni zahtjev usvojen.

Međutim, taj iznos obveznik uzdržavanja plaća **tek nakon ovršnosti presude** kojom je određeni smanjeni iznos uzdržavanja.

Moguće je da korisnik uzdržavanja za vrijeme parnice koja se vodi zbog smanjenja iznosa uzdržavanja, temeljem prijašnje presude u kojoj je određen veći iznos uzdržavanja putem ovrhe naplaćuje taj iznos uzdržavanja.

U tom slučaju, ako je tužba radi smanjenja uzdržavanja usvojena pravomoćnom presudom, obveznik uzdržavanja može tražiti **novom tužbom povrat viška uplaćenog iznosa za razdoblje nakon podnošenja tužbe** radi smanjenja iznosa uzdržavanja (članka 431. Obiteljskog zakona).

Druga je mogućnost da uz tužbu podnese **prijedlog za određivanje privremene mjere kojom se zabranjuje naplata određenog dijela uzdržavanja** na temelju ovršne isprave kojom je ono određeno do pravomoćnog okončanja spora. Ova privremena mjera primjenjuje se u odnosu na one tražbine koje su dospjele nakon podnošenja tužbe. Na temelju određene privremene mjere sud koji provodi odgodit će djelomično na prijedlog tužitelja ovrhu do pravomoćnog dovršetka parničnog postupka pokrenutog tužbom radi smanjenja uzdržavanja i to samo radi naplate dijelova pojedinih tražbina na koje se zabrana iz privremene mjere odnosi.

8. Od kada se plaća povećani iznos uzdržavanja?

Sukladno odredbi članka 432. stavak 1. ObZ-a, u presudi kojom se povećava iznos uzdržavanja sud će utvrditi povećani iznos uzdržavanja i odrediti dan od kojega se isto treba plaćati, a sukladno odredbi članka 306. ObZ-a, **uzdržavanje se može odrediti samo za vrijeme nakon podnošenja zahtjeva za uzdržavanje, osim ako nije drugačije određeno tim zakonom.**

Pravilno prvostupanjski sud određuje povišene iznose uzdržavanja za vrijeme nakon podnošenja zahtjeva za uzdržavanje (tužbe). Naime, sukladno navedenim odredbama članka 432. stavak 1. ObZ-a u vezi s odredbom članka 306. ObZ-a, povećani iznos uzdržavanja se plaća nakon podnošenja zahtjeva za povećano uzdržavanje, a taj dan može biti dan podnošenja zahtjeva ili neki drugi datum nakon toga, a što ovisi o utvrđenjima od kada se povećano uzdržavanje treba plaćati. **Gž Ob-668/2021-2/ / Županijski sud u Zagrebu, 17.06.2021.**

NAKNADA ZA USKRAĆENO UZDRŽAVANJE

Uzdržavanje se načelno može odrediti samo za vrijeme nakon podnošenja zahtjeva za uzdržavanje, osim ako za neku situaciju ne propisuje drugačije. Tako se u čl. 289. ObZ propisuje da je **roditelj koji ne stanuje s maloljetnim djetetom i nije plaćao uzdržavanje** za svoje maloljetno dijete dužan isplatiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje **od nastanka tog prava pa do podnošenja tužbe**. Smatra se da je obveza uzdržavanja za pojedini mjesec **nastala krajem mjeseca** za koji je uzdržavanje trebalo dati. Tražbina djeteta, odnosno naknada za uskraćeno uzdržavanje prema roditelju koji ga nije uzdržavao **zastarijeva za vrijeme od pet godina od dana nastanka obveze**.

Primjer pitanja: 1. Od kada se plaća naknada za uskraćeno uzdržavanje – o trenutka prestanka zajedničkog stanovanja ili od trenutka kada je obveznik prestao plaćati uzdržavanje?

Naime, pravno pitanje koje se odnosi na početak tijeka plaćanja naknade za uskraćeno uzdržavanje od strane roditelja koji ne stanuje s mljt. djetetom treba vezati ne samo uz okolnost stanovanja (nestanovanja), već i uz temeljnu činjenicu, a to je pitanje od kada nije plaćeno uzdržavanje. [Revd 2539/2020-2 // Vrhovni sud RH, 30.09.2020.](#)

Primjer pitanja: 2. Može li punoljetno dijete tražiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje?

*Na temelju ovako utvrđenog činjeničnog stanja sud je prvog stupnja odbio tužbeni zahtjev u razdoblju od ožujka 1998. do rujna 2015. imajući na umu da je tražbina tužitelja na ime naknade za uskraćeno uzdržavanje prema tuženiku kao roditelju koji ga nije uzdržavao zastarjela zato što odredba članka 289. stavka 3. Obiteljskog zakona ("Narodne novine", broj 103/15, 98/09 i 47/20,, dalje: ObZ) propisuje rok od pet godina od dana nastanka obveze koji se dakle računa od nastanka obveze do podnošenja tužbe. Sud je u primjeni ove zakonske odredbe pravilno ocijenio osnovanim prigovor zastare zato što je u tom smislu ObZ lex specialis u odnosu na Zakon o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18, dalje: ZOO). **Osim toga, pravo na uskraćeno uzdržavanje pripada maloljetnom djetetu, dok je tužitelj punoljetno dijete. Zbog toga je sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je odbio tužbeni zahtjev u ovom dijelu zbog osnovanosti prigovora zastare.***

Pravilno je sud primijenio odredbu članka 290. stavka 1. u vezi s člankom 316.ObZ kada je prihvatio tužbeni zahtjev za isplatu uskraćenog uzdržavanja za rujna, listopad, studeni, prosinac 2015. te siječanj i veljaču 2016. u iznosima od po 2.000,00 kuna u vrijeme dok je tužitelj bio učenik zbog toga što je ovaj iznos uzdržavanja pravilno utvrđen jer odgovara potrebama tada maloljetnog tužitelja. [Gž Ob 471/2021-3 // Županijski sud u Splitu, 28.03.2022.](#)

*ObZ/15, doista, kako to pravilno navodi sud prvog stupnja, **daje samo maloljetnom djetetu ovlaštenje (legitimaciju) na podnošenje tužbe radi isplate uskraćenog uzdržavanja**, pa je u pravu sud kada odbija tužbeni zahtjev u dijelu koji se odnosi na potraživanje uskraćenog uzdržavanja. [Gž Ob-7/2020-3/ // Županijski sud u Splitu, 16.01.2020.](#)*

Iz naveden presuda Županijskog suda u Splitu proizlazi kako punoljetno dijete ne može podnijeti tužbu radi naknade za uskraćeno uzdržavanje.

Međutim, ovakva formulacija je u suprotnosti s Obiteljskim zakonom i stavom koji je zauzet u odluci Vrhovnog suda RH Rev-688/19 u nastavku ovog teksta.

Napominjemo kako je i u gore citiranoj odluci Županijskog suda u Splitu, broj Gž Ob-7/2020 zapravo dosuđena naknada za uskraćeno uzdržavanja za razdoblje kada je tužitelj bio maloljetan, a nije u zastari, iz čega proizlazi da je citirani dio obrazloženja u suprotnosti sa samom odlukom.

Budući da tužiteljica traži naknadu za uzdržavanje za razdoblje kada više nije bila maloljetna, to je pravilnom primjenom materijalnog prava odbijen tužbeni zahtjev, obzirom da navedena odredba propisuje obvezu plaćanja uskraćenog uzdržavanja jedino za uzdržavanje koje je uskraćeno maloljetnom djetetu. Obzirom da iz navoda tužbe, te utvrđenih činjenica proizlazi da je tužiteljica za vrijeme za koje traži uskraćeno uzdržavanje, bila punoljetna, to joj pozivom na navedenu odredbu to pravo ne pripada (argumentum a contrario odredbe čl. 289. ObZ). **Također, i ciljnim tumačenjem odredbe, da se zaključiti, da je odredba unesena u pravni sustav radi zaštite osoba koje su tijekom svoje maloljetnosti propustile ostvariti pravo na uzdržavanje, a ne radi zaštite punoljetnih osoba.** Naime, i odredba bivšeg Obiteljskog zakona („Narodne novine“, broj 116/03, 17/04,136/04, 107/07, 57/11, 61/11, 25/13, 75/14, 5/15 i 103/15) nije propisivala mogućnost naknade za uskraćeno uzdržavanje pozivom na odredbu čl. 209. tog Zakona, jer se iz odredbe st. 1., koja propisuje da su roditelji dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete, proizlazi, da se navedena odredba, o pravu na naknadu za uskraćeno uzdržavanje, odnosi samo na maloljetnu djecu. **Nadalje, tužiteljici nije uskraćeno pravo na pristup sudu jer je svoje pravo na uzdržavanje mogla tražiti nakon punoljetnosti, za što joj propisi nisu postavljali nikakve prepreke.** **Rev 688/2019-2 / Vrhovni sud RH, 20.02.2019.**

Međutim, punoljetno dijete mora voditi računa o zastari. Rekli smo da tražbine po osnovi uskraćenog uzdržavanja zastarijevaju u roku od 5 godina. U odnosu na tražbine po osnovi uzdržavanja temeljem članka 235 Zakona o obveznim odnosima zastara između roditelja i maloljetne djece zastara ne teče. Međutim, kada dijete postane punoljetno, zastara počinje teći i to od dana kada je postao punoljetan.

Primjer pitanja: 3. Da li potraživanja po osnovi uzdržavanja zastarijevaju?

Prema pravnom shvaćanju ovog suda odredbe Zakona o obveznim odnosima koje uređuju institut zastoj **zastare tražbina između roditelja i djece dok traje roditeljsko pravo, nisu u koliziji niti s odredbama čl. 209. ObZ/03, tako ni sa odredbama čl. 289. ObZ/15 o zastari naknade za uskraćeno uzdržavanje prema maloljetnom djetetu s kojim roditelj ne živi i kojem nije plaćao uzdržavanje.** To iz razloga jer iz sadržaja odredbe čl. 235. toč. 2. ZOO-a proizlazi da **zastarijevanje ne teče između roditelja i djece dok traje roditeljsko pravo te zastoj zastarijevanja ne ovisi o bilo kakvoj drugoj činjenici osim postojanja roditeljskog prava.** Stoga je tom odredbom određen zastoj zastarijevanja bez obzira na faktično stanje odnosa između roditelja i djece, već je jedino odlučno za zastoj zastarijevanja (da zastarijevanje ne teče) da traje roditeljsko pravo i da zastoj traje sve dok traje i roditeljsko pravo.

Kako u konkretnom slučaju roditeljsko pravo tuženika prema maloljetnom tužitelju postoji i nadalje traje, to **postojanje roditeljskog prava tuženika prema maloljetnom tužitelju sprječava da zastara tužiteljevih potraživanja prema tuženiku s naslova naknade za uskraćeno uzdržavanje započne teći te da zastara nastupi dok god to pravo traje (a to je ujedno odgovor na pitanje postavljeno u reviziji).** **Rev 5192/2019-2 // Vrhovni sud RH, 15.07.2020.**

Primjer pitanja: 4. Poštovani! Zanima me sljedeće! Moj suprug je preminuo, ima brak iza sebe i 2 djece iz tog braka, naime, alimentaciju nije plaćao! Za to nisam ni znala dok mu sud nije dodijelio ovrhu i zatvor u trajanju od 7mj. Nas dvoje u braku dobili smo 4 djece, također su maloljetna djeca, ja sam još na porodiljnom! Zanima me kad će bit ostavinska rasprava, dali će sud meni kao njegovoj drugoj ženi koja nemam veze sa tom alimentacijom i s time da sad i sama moram uzdržavati 4 djece, morat platit to sve?! Hvala

Kad obveznik uzdržavanja umre njegovi **nasljednici nisu dužni nastaviti uzdržavati primatelja uzdržavanja** jer je riječ o strogo osobno obvezi.

Međutim, **nasljednici ostavitelja solidarno odgovaraju za obveze koje su dospjele do smrti ostavitelja, a odnose se na uzdržavanje djeteta budući da one trenutkom smrti davatelja uzdržavanja**

postaju dugovi ostavine (presuda Županijskog suda u Varaždinu, poslovni broj Gž Ob-95/15 od 05.11.2015.).

Dakle, ako Vas sud u ostavinskom postupku proglasi nasljednikom, pored imovine koje nasljeđujete, dužni ste podmiriti i dugove ostavitelja do visine iznosa vrijednosti naslijeđene imovine. U konkretnom slučaju dužni ste podmiriti dugove s osnove obveze uzdržavanja koji su dospjeli do smrti ostavitelja.

Ako je više osoba proglašen nasljednicima, oni za dugove odgovaraju solidarno.

Solidarna odgovornost znači da je svaki od više dužnika dužan ispuniti obvezu u cijelosti vjerovniku, odnosno vjerovnik može zahtijevati njezino ispunjenje od bilo kojeg dužnika, sve dok ne bude potpuno ispunjena. U slučaju da samo jedan od više dužnika ispuni solidarnu obvezu, on ima pravo na tzv. regresni zahtjev prema drugim dužnicima, odnosno od njih može tražiti da mu podmire dio duga koji je podmirio vjerovniku umjesto njih.

UZDRŽAVANJE OD STRANE BAKE I DJEDA

Ako roditelj ne uzdržava maloljetno dijete, dužni su ga uzdržavati baka i djed po tom roditelju. **Jedna od bitnih pretpostavki uzdržavanja djeteta od strane bake i djeda je da roditelj, po kojem su oni baka, odnosno djed, ne uzdržava dijete.** Pri tome nije važan razlog zašto roditelj ne uzdržava dijete. Baka i djed su na redu za uzdržavanje **prije očuha i maćehe**, tj. očuh i maćeha su ga dužni uzdržavati tek ako to ne čine baka i djed.

Uzdržavanju se pridonosi prema svojim mogućnostima obveznika uzdržavanja i potrebama uzdržavane osobe, sukladno odredbama Obiteljskog zakona. Ako više osoba ima istodobnu obvezu uzdržavanja, ta se obveza dijeli prema njihovim mogućnostima.

Da bi obveza uzdržavanja od strane bake i djeda mogla nastati, potrebno je da dijete sudskim putem zatraži uzdržavanje od bake i djeda.

Gž Ob-706/2020-2/ / Županijski sud u Splitu, 08.10.2020.

Dakle, zaista glede obveze roditelja na uzdržavanje u smislu odredbe članka 288. i 290. ObZ-a nema razlike (ako se dijete redovito školuje, ili je pak dijete iz stavka 4. odredbe članka 190. ObZ-a), ali razlika postoji u obvezi bake i djeda. Naime, Hrvatski zakonodavac je izriječno kako je to već i navedeno naznačio na što se odnosi odredba članka 288. ObZ-a, a na što se odnosi odredba članka 290 ObZ-a, te nije nametnuo obvezu uzdržavanja djeteta baki i djedu, po nastupu punoljetnosti, neovisno o statusu tog punoljetnog djeteta.

PRIVREMENO UZDRŽAVANJE

Pod određenim uvjetima, dijete može ostvariti pravo na tzv. privremeno uzdržavanje, regulirano Zakonom o privremenom uzdržavanju koje daje država, a ostvaruje se putem centra za socijalnu skrb.

Da bi dijete ostvarilo pravo na privremeno uzdržavanje moraju biti ostvareni sljedeći uvjeti:

- da je riječ o **maloljetnom** djetetu,

- da roditelj koji ne stanuje s maloljetnim djetetom u cijelosti ili djelomično ne pridonosi uzdržavanju koje je **utvrđena ovršnom ispravom** (planom o zajedničkoj roditeljskoj skrbi koji je potvrdio sud ili pravomoćnom i ovršnom sudskom odlukom),

- da **baka i djed po tom roditelju ne pridonose uzdržavanju** djeteta najmanje u visini koja je Zakonom određena kao iznos privremenog uzdržavanja,

- da obveznik uzdržavanja ne ispunjava, u cijelosti ili djelomično, svoju obvezu uzdržavanja dulje od tri mjeseca neprekidno **od dana pokretanja ovršnoga postupka** radi ostvarivanja uzdržavanja.

Postupak ostvarivanja prava na privremeno uzdržavanje provodi centar za socijalnu skrb. Sredstva za privremeno uzdržavanje osiguravaju se u državnom proračunu.

Postupak radi ostvarivanja prava na privremeno uzdržavanje pokreće se na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti. Centar za socijalnu skrb je dužan po službenoj dužnosti pokrenuti postupak kada roditelj s kojim dijete stanuje odbije pokrenuti postupak radi ostvarivanja prava na privremeno uzdržavanje ili kada o djetetu skrbi druga osoba.

Što se tiče iznosa privremenog uzdržavanja, ono se u pravilu određuje u iznosu od 50 % zakonskog minimuma uzdržavanja. Minimalne novčane iznose potrebne za uzdržavanje djeteta propisuje godišnjoj nadležno ministarstvo.

Pravo na privremeno uzdržavanje priznaje se od dana podnošenja zahtjeva, a traje sve dok obveznik uzdržavanja ne počne izvršavati obvezu uzdržavanja najmanje u iznosu koji je Zakonom određen kao iznos privremenog uzdržavanja.

Privremeno uzdržavanje može najduže trajati tri godine.

U slučaju privremenog uzdržavanja potraživanja prema roditelju koji nije plaćao uzdržavanje prelaze na Republike Hrvatske i ona može pokrenuti sudske postupke radi prisilne naplate duga.

NEPLAĆANJE UZDRŽAVANJA I KAZNENI ZAKON

Primjer pitanja: Mogu li podnijeti kaznenu prijavu zbog neplaćanja uzdržavanja?

Neplaćanje uzdržavanja može predstavljati kazneno djelo. Radi se o kaznenom djelu Povrede dužnosti uzdržavanja iz čl. 172. Kaznenog zakona (dalje u tekstu: KZ).

Kazneno djelo postoji kada obveznik uzdržavanja iz neopravdanih razloga uskraćuje uzdržavanje osobe koju je po zakonu dužan uzdržavati i to na način, u visini i u rokovima određenim ovršnom ispravom. Za ovo kazneno djelo propisana je kazna zatvora do jedne godine, ako se obveza uzdržavanja odnosi na uzdržavanje djeteta počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

PREKOGRANIČNA NAPLATA UZDRŽAVANJA

Primjer pitanja: Otac djeteta je dužan plaćati alimentaciju temeljem pravomoćne presude hrvatskog suda. Zaposlen je u Njemačkoj i tamo ima prijavljeno prebivalište. Na koji način mogu naplatiti alimentaciju?

Ako obveznik uzdržavanja živi i radi u nekoj od zemalja članica Europske unije, primjenjuje se Uredba Vijeća EU koja uređuje suradnju između država članica u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja.

Suradnja u prekograničnoj naplati obavlja se putem središnjih tijela država članica Europske unije. U Hrvatskoj je središnje tijelo za postupanje po ovoj Uredbi Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.